

แผนชีวิตชุมชน คนพุทไธสง

โดย วิเชียร พลสยม

เอกสารประกอบการสัมมนา :
แผนชีวิตชุมชนสู่อีสานพอเพียง
ระหว่างวันที่ 18-19 มีนาคม 2549
ณ ตำบลพุทไธสง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

ไอซี - สอชค

เครือข่ายแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง 4 ภาค
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

แผนชีวิตชุมชน คนพุทไธสง

โดย วิเชียร พลสยม

เอกสารประกอบการสัมมนา : แผนชีวิตชุมชนสู่อีสานพอเพียง
ระหว่างวันที่ 18-19 มีนาคม 2549
ณ ตำบลพุทไธสง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

- เครือข่ายแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง 4 ภาค
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน)

แผนชีวิตชุมชนคนผูกไรสง

เรียบเรียงโดย

วิเชียร พลสยาม

เลขมาตรฐานสากล

ISBN 974-94149-0-X

ประจำหนังสือ

พิมพ์ครั้งแรก

มีนาคม 2549

จำนวนพิมพ์

2,000 เล่ม

จัดพิมพ์โดย

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

2044/28-33 ถนนเพชรบุรี เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310

โทร. 0-2718-0911

โทรสาร 0-2718-0937

Homepage

www.codi.or.th E-mail: codi@codi.or.th

คำนำ

"แผนชีวิตชุมชน" เป็นกระบวนการเรียนรู้ของคนในชุมชน ที่ร่วมกันคิด ร่วมกันค้นหาปัญหา เพื่อให้ชุมชนรู้และเข้าใจตนเอง โดยใช้การสำรวจข้อมูลปัญหาและศักยภาพของชุมชนเป็นเครื่องมือในการ ทบทวนตนเอง โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและท้องถิ่น เพื่อนำไปกำหนดอนาคตและทิศทางในการ พัฒนาตนเองที่มีชุมชนเป็นศูนย์กลาง โดยมีความสัมพันธ์กับภาคีพัฒนาแบบ "เป็นหุ้นส่วนการพัฒนา" แผน ชุมชนจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาขีดความสามารถของคนในชุมชนในการ แก้ปัญหาและพัฒนาสู่ความร่มเย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน

ตำบลพุทไธสงเป็นหนึ่งในเจ็ดตำบลของอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ก่อตั้งชุมชนมากกว่า 207 ปีล่วงมาแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา แต่ต้องเผชิญกับปัญหาความแห้งแล้ง ขาดแหล่ง น้ำทางการเกษตร พอถึงหน้าฝนน้ำก็จะท่วม นอกจากนั้นยังต้องประสบกับปัญหาในเรื่อง ดันทุนทางการ เกษตรสูง ราคาผลผลิตตกต่ำ ปัญหาหนี้สินในครัวเรือน และมีอาชีพรอง คือ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สาวไหม ทอผ้าไหม ชาวบ้านจะทอผ้าไหมได้ดูที่บ้านตนเองแทบทุกครัวเรือน

คนในชุมชนมีความพยายามในการแก้ปัญหาของตนเอง โดยมีการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ในทุกชุมชน แต่การดำเนินงานก็ไม่มีประสิทธิภาพ หลายกลุ่มต้องล้มเลิกกิจกรรม เพราะต่างคนต่างทำ ไม่มีการเชื่อมโยง หรือการหนุนช่วยกัน ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ใน พ.ศ. 2542 องค์การสหประชาชาติ (UNDP) ร่วมกับมูลนิธิหมู่บ้าน ได้สนับสนุน "กระบวนการ จัดทำแผนแม่บทชุมชน" และกรมส่งเสริมการเกษตรได้สนับสนุนงบประมาณในการเรียนรู้ร่วมกัน โดย ให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการแก้ปัญหา ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนตื่นตัวและเห็น ความสำคัญในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน โดยมีเจ้าคณะตำบลพุทไธสงเข้ามาเป็นที่ปรึกษาและได้ให้ข้อคิด ที่สำคัญกับคนในชุมชน ก่อให้เกิดกิจกรรมการอบรมทรัพยากรร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ทำให้แกนนำในตำบลมี เครื่องมือในการทำงานทางความคิดกับสมาชิกในแต่ละชุมชน ในช่วงนั้นแกนนำตำบลได้มีโอกาสทำความเข้าใจกับชาวบ้านในทุกหมู่บ้าน ทำให้เกิดเวทีเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2546-2547 เครือข่ายแผนชุมชนตำบลพุทไธสงได้รับการสนับสนุนจากสถาบัน พัฒนาองค์กรชุมชน ผ่านเครือข่ายแผนแม่บทชุมชนภาคอีสาน เริ่มจากผู้นำได้ทำการคัดเลือกแกนนำจาก ทุกหมู่บ้านมาสร้างความเข้าใจในกระบวนการทำแผนชุมชน และได้มีการฝึกอบรมเทคนิคการทำแผนชุมชน เช่น การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลในระดับตำบล การลงไปศึกษาดูงาน เพื่อนำไปสู่การผลักดันแผนสู่ การปฏิบัติ พร้อมยกระดับสู่ต้นแบบแผนชุมชน โดยใช้เงื่อนไขของศูนย์ประสานการต่อสู้เพื่อเอาชนะความ

ยากจนภาคประชาชน (ศตจ.ปชช.) ขยายผลการจัดทำแผนแม่บทชุมชนในอำเภอพุทไธสง ครอบคลุมทั้ง 7 ตำบล กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในตำบลพุทไธสงได้ส่งผลให้เกิดกิจกรรมทั้งระบบกลุ่มและ กิจกรรมเครือข่ายระดับตำบล เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ ธนาคารฝักปลอดสารพิษ กลุ่มทอผ้าไหมและกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เป็นต้น

“แผนชีวิตชุมชนคนพุทไธสง” จึงเป็นกรณีศึกษาให้กับเครือข่ายองค์กรชุมชนได้เรียนรู้กระบวนการ ที่คนในชุมชนสามารถรู้จักตัวเอง เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนชีวิตของชุมชนตนเองได้เป็นอย่างดี

วิเชียร พลสยาม

สารบัญ

ข้อมูลทั่วไปของตำบลพุทไธสง.....	7
กระบวนการในการจัดทำแผนชุมชนของตำบลพุทไธสง.....	8
การบริหารการจัดการกลไกและงบประมาณ.....	18
ผลที่เกิดขึ้นเชิงรูปธรรม.....	20
บทสรุป.....	24

โรงเรียนใหม่วัดถนน

“แกนนำตำบลได้เอาเรื่องกิจกรรมการ
ออมทรัพย์ไปพูดให้ชาวบ้านฟังแทบทุกคืน พูดคุย
กันถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความล้มเหลวมาในอดีต
และแนวทางการแก้ปัญหาพวกเราจะทำร่วมกัน
อย่างไร บางหมู่บ้านคุยกันจนสว่างก็มี แสดงว่า
ชาวบ้านอยากทำกิจกรรม อยากแก้ปัญหาแต่ข้อมูล
และความรู้ยังไม่เพียงพอ เพราะไม่มีโอกาสได้ไป
เรียนรู้และมีที่ปรึกษาจากภายนอก ทำกิจกรรมเพียง
ลำพังในหมู่บ้านของตนเอง และที่ผ่านมามากใน
ชุมชนแค่มารวมกลุ่มกันส่งออมทรัพย์แล้วแกนนำ
ก็นำไปฝากธนาคารไม่ได้เกิดประโยชน์ในการเรียน
รู้ให้กับคนในชุมชน”

นายบรรจง (แกนนำแผนแม่บทชุมชนพุทธไธสง)

ข้อมูลทั่วไป ของตำบลพุทไธสง

1. สภาพพื้นที่และเขตการปกครอง พุทไธสงเป็นหนึ่งในเจ็ดตำบลของอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ มีประวัติการก่อตั้งมาตั้งแต่ปี 1231 เมื่อ 207 ปีล่วงมาแล้ว ตำบลพุทไธสงเป็นตำบลที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ถึง 33,125 ไร่ สภาพพื้นที่โดยส่วนใหญ่เป็นที่ราบริมแม่น้ำ คือลำห้วยพังชู พื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ย 140 - 150 เมตร ทำให้พื้นที่ราบแม้จะอยู่ริมฝั่งลำน้ำแต่ก็มีสภาพเป็นป่าดิบแล้ง ในตำบลพุทไธสงยังมีป่าสาธารณประโยชน์ของชุมชน จำนวน 882 ไร่ ที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ของพรรณไม้หลากหลายชนิด สภาพพื้นดินโดยส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย

2. ประชากรและการประกอบอาชีพ ตำบลพุทไธสงมีจำนวนประชากรทั้งสิ้นประมาณ 8,890 คน แยกเป็นชาย 4,288 คน หญิง 4,602 คน จำนวน

ครัวเรือนทั้งสิ้น 2,111 ครัวเรือน ปัจจุบันพื้นที่ตำบลพุกไธสงอยู่ในเขตการปกครองขององค์กรส่วนท้องถิ่นสองแห่ง คือ เทศบาลตำบลพุกไธสง 3 ชุมชนและอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพุกไธสง 11 หมู่บ้าน คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็น 1,038 ครัวเรือน รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย 413 ครัวเรือน รับจ้าง 327 ครัวเรือน รับราชการและอื่นๆ จำนวน 333 ครัวเรือน

3. การใช้ประโยชน์และการถือครองที่ดิน ตำบลพุกไธสงมีที่ดินทั้งหมด 33,125 ไร่ โดยแบ่งออกเป็นพื้นที่สำหรับการเกษตร จำนวน 27,327 ไร่ พื้นที่สำหรับอยู่อาศัย จำนวน 2,017 ไร่ และพื้นที่ใช้ประโยชน์อื่นๆ จำนวน 3,736 ไร่ โดยประชากรของตำบลพุกไธสงมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองเพียง 781 ครัวเรือน

กระบวนการในการจัดทำ แผนชุมชนของตำบลพุกไธสง

1. สภาพปัญหา ประชาชนในตำบลพุกไธสงมีวิถีการดำเนินชีวิตตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีเหมือนกับชาวพุทธในภาคอีสานทั่วไป คือ มีความเชื่อในเรื่องบาปบุญ ฟ้าสาง และมีวิถีปฏิบัติในเรื่องวัฒนธรรมประเพณีของภาคอีสาน สืบ 12 คอง 14 โดยมีการบวงสรวงผีประจำหมู่บ้าน การเรียกขวัญข้าว ฯลฯ อาชีพหลักของคนในชุมชนคือการทำนา แต่ปัญหาที่ต้องเผชิญอยู่ทุกปี คือ สภาพความแห้งแล้ง การขาด

แหล่งน้ำทางการเกษตร และหน้าฝนจะถูกน้ำท่วมทุกปี นอกจากนั้นยังต้องประสบกับปัญหาในเรื่อง
ต้นทุนทางการเกษตรสูง ราคาผลผลิตตกต่ำ ปัญหานี้สืบเนื่องมาจากรีเอน อาชีพรองคือ การปลูกหม่อน
เลี้ยงไหม การสาวไหม การทอผ้าไหม โดยชาวบ้านทอผ้าไหมได้ดูที่บ้านตนเองแทบทุกครัวเรือน
คนในชุมชนมีความพยายามในการแก้ปัญหาของตนเอง โดยมีการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ใน
ทุกชุมชน แต่การดำเนินงานก็ไม่มีประสิทธิภาพ หลายกลุ่มต้องล้มเลิกกิจกรรม เพราะต่างคนต่างทำ
ไม่มีการเชื่อมโยงหรือการหนุนช่วยกัน ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

สภาพปัญหาต่างๆ ของตำบลทุทไธสง (จากการเก็บข้อมูลครั้งแรกในปี พ.ศ. 2542)

สภาพปัญหาด้านการเกษตร	สภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจ	สภาพปัญหาด้านสังคม	สภาพปัญหาด้าน สิ่งแวดล้อม
<ul style="list-style-type: none"> - ผลผลิตการเกษตรตกต่ำ - ต้นทุนการผลิตราคาสูง - ขาดแหล่งน้ำทางการเกษตร - ผลกระทบเกษตรกรจากการใช้สารเคมี - ความไม่เหมาะสมของธรรมชาติ ฝนแล้ง/น้ำท่วม 	<ul style="list-style-type: none"> - ภาระหนี้สินทั้งในและนอกระบบ - ขาดเงินทุนในการทำอาชีพเสริม - ขาดความรู้และทักษะด้านการตลาด 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดการรวมกลุ่ม - ขาดอำนาจในการต่อรอง - ขาดการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น 	<ul style="list-style-type: none"> - ป่าไม้ถูกทำลายลงมาก - ชุมชนขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ - พืชสมุนไพรถูกทำลาย - ชุมชนขาดความรู้เรื่องสมุนไพร

2. พัฒนาการของการจัดทำแผนแม่บทชุมชน ในปี พ.ศ. 2542 องค์การสหประชาชาติ (UNDP) ร่วมกับมูลนิธิหมู่บ้าน ได้สนับสนุน “กระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน” ผ่านทางกรมส่งเสริมการเกษตร โดยสนับสนุนงบประมาณในการเรียนรู้ร่วมกัน สำนักงานเกษตรอำเภอพุทไธสงได้สนับสนุนให้กลุ่มแกนนำและผู้นำในตำบลจัดเวทีในการจัดทำแผนฯ เพื่อให้เกิดการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับชุมชนในการแก้ปัญหาอย่างมีส่วนร่วม โดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการแก้ปัญหา เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้คนในชุมชนตื่นตัวและเห็นความสำคัญในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน โดยเข้าคณะตำบลพุทไธสงได้เข้ามาเป็นที่ปรึกษาและได้ให้ข้อคิดที่สำคัญกับคนในชุมชน

ในการสร้างกิจกรรมเพื่อทำให้คนในชุมชนมีสิ่งจะต่อกันโดยเริ่มจากการให้สิ่งจะในการมาอบรมพร้อมกันอย่างสม่ำเสมอ ทำให้แกนนำในตำบลมีเครื่องมือในการทำงานทางความคิดกับสมาชิกในแต่ละชุมชน ในช่วงนั้นแกนนำตำบลได้มีโอกาสทำความเข้าใจกับชาวบ้านในทุกหมู่บ้าน ทำให้เกิดเวทีเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

จากนั้นเครือข่ายแผนชุมชนตำบลพุทไธสงได้รับการสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช) ผ่านเครือข่ายแผนแม่บทชุมชนภาคอีสาน ในปี พ.ศ. 2546-2547 แกนนำแผนชุมชนตำบลพุทไธสงต้องใช้เวลาและกระบวนการทำงานต่างๆ หลายขั้นตอน คือ

- กระบวนการคัดเลือกแกนนำจากทุกหมู่บ้าน บ้านละประมาณ 5 คน มาสร้างความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนชุมชน การปลูกจิตสำนึกการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน การฝึกอบรมวิทยากรกระบวนการ การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนโดยการเชิญผู้รู้ ผู้เฒ่าผู้แก่มาเล่าประวัติชุมชน วิถีชีวิตที่เป็นมาในอดีตแล้วเก็บรวบรวมเพื่อเปิดเวทีประวัติศาสตร์ตำบล

- เมื่อได้ทำความเข้าใจในเรื่องกระบวนการจัดทำแผนชุมชนแล้ว ก็ได้ฝึกอบรมเทคนิคการทำแผนชุมชน เช่น การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนแผนงาน ฯลฯ แล้วให้แกนนำในชุมชนเป็นคนดำเนินการในการจัดทำแผนในระดับชุมชนเอง

- กระบวนการดังกล่าวทำให้คนในชุมชนได้เห็นสภาพที่แท้จริงของปัญหา ทำให้เกิดเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยน การนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาร่วมกัน

- หลังจากเวทีในระดับชุมชนที่ทำให้ชุมชนได้รับรู้สภาพที่แท้จริงของชุมชนตนเองแล้วก็ได้มีการจัดเวทีสังเคราะห์ข้อมูลในระดับตำบลขึ้น โดยให้แต่ละชุมชนนำเสนอข้อมูลและผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการในการจัดทำแผนในชุมชน แล้วสังเคราะห์เป็นภาพรวมระดับตำบล ซึ่งผลจากการสำรวจข้อมูลของตำบลพุทไธสงปรากฏดังตาราง

ตาราง 1 แสดงรายได้ทั้งตำบล

รายการ	จำนวนเงิน(ปี)
เกษตรกรรม	45,420,800
รับราชการและอื่นๆ	61,859,586
รับจ้าง	18,880,980
ค้าขาย	99,574,300
รวม	225,735,466

ตาราง 2 แสดงค่าใช้จ่ายแต่ละประเภท

1. ค่าอาหาร	
รายการ	จำนวนเงิน(ปี)
ข้าวสาร	528,355
เนื้อวัว	2,012,686
เนื้อควาย	49,920
เนื้อหมู	4,437,705
เนื้อเป็ด	947,359
เนื้อไก่	206,224
ไข่ไก่	2,236,932
ไข่เป็ด	340,050
ปลาน้ำจืด	3,261,786
อาหารทะเล	2,725,508
ผัก/เครื่องเทศ	5,479,521
อื่นๆ	8,674,863
รวม	30,900,852

2. ค่าอาหารสำเร็จรูป	
รายการ	จำนวนเงิน(ปี)
ผงชูรส	508,329
น้ำตาลทราย	1,213,426
น้ำปลา	946,928
น้ำมันพืช	2,821,153
ซอส/ซีอิ๊ว/น้ำมันหอย	1,333,094
มา媽/ไวไว	470,997
ปลากระป๋อง	645,804
รวม	7,939,704

3. ค่าเครื่องดื่ม/ขนม	
รายการ	จำนวนเงิน(ปี)
น้ำ/น้ำแข็ง	550,545
น้ำอัดลม	2,422,620
น้ำผลไม้	449,748
นมจากสัตว์	2,296,104
กระทิงแดง/เอ็ม100/อื่นๆ	1,090,068
เหล้า/เบียร์	7,097,424
บุหรี	900,348
ขนมกรุบกรอบ	2,780,808
รวม	16,497,588

4. ค่ารักษาโรค	
รายการ	จำนวนเงิน(ปี)
ยาแก้ปวดเมื่อย	1,009,524
ยากระเพาะ	194,760
ยาแก้ปวดหัว	336,924
ยาแก้ปวดท้อง/ท้องเสีย	113,856
รวม	1,655,064

5. ค่าของใช้ต่างๆ	
รายการ	จำนวนเงิน(ปี)
เสื้อผ้า	2,680,941
กางเกง	1,590,187
รองเท้า	1,227,848
ผ้าห่ม	20,588
จาน/ชาม/ช้อน	354,541
ยาสีฟัน/แปรงสีฟัน	655,945
สบู่	425,657
ยาสระผม	756,710
ผงซักฟอก	2,170,012
ยาล้างจาน	487,757
น้ำมันรถ	7,648,852
ค่าไฟฟ้า	3,414,881
โทรศัพท์	4,628,092
ค่าน้ำประปา	1,579,063
รวม	27,621,054

6. ค่าใช้จ่ายการศึกษา	
รายการ	จำนวนเงิน(ปี)
ค่าอาหาร	2,767,708
ค่ารถ	721,154
ค่าเทอม/ค่าบำรุงการศึกษา	1,751,787
ค่าสมุด/ปากกา/ดินสอ	1,173,141
ค่าหนังสือ	501,609
ค่าเครื่องแต่งกาย	2,520,661
รวม	9,436,060

7. ค่าใช้จ่ายในการผลิต	
รายการ	จำนวนเงิน(ปี)
ค่าปุ๋ยเคมี	3,976,900
ค่าจ้างแรงงาน	4,870,210
ค่าเช่าแม่ลง	8,944
ค่าอุปกรณ์การผลิต	735,220
ค่าเมล็ดพันธุ์	74,700
ค่าน้ำมันรถไถ	1,115,297
ค่าขนส่งผลผลิต	87,685
รวม	10,868,956

8. ค่าผ่อนหนี้สิน	
รายการ	จำนวนเงิน(ปี)
ธ.ก.ศ.	14,486,981
สหกรณ์	2,677,060
อื่นๆ	41,213,172
รวม	58,377,213

๑. ค่าใช้จ่ายทางสังคม	
รายการ	จำนวนเงิน(ปี)
ที่ดิน/ผ้าป่า	134,382
บวชนาค	2,173,808
งานศพ	2,200,046
งานแต่งงาน	1,678,650
ขึ้นบ้านใหม่	478,486
รวม	6,765,372

ตาราง 3 แสดงกลุ่มทุนในตำบลพุทธไร่สง

รายการ	จำนวนสมาชิก	จำนวนเงินกองทุน
กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงไหม	212	480,000
กลุ่มทอผ้าไหม	318	380,000
กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์	234	134,000
กลุ่มเลี้ยงโค	177	21,000
กลุ่มโรงสีชุมชน	329	165,700
กลุ่มสมุนไพร	26	9,600
กลุ่มชาใบหม่อน	87	6,800
กลุ่มแปรรูป	41	7,200
กลุ่มไวน์	33	11,900
กลุ่มเลี้ยงสุกร	193	19,300
ศูนย์ข้าวชุมชน	50	220,000
กลุ่มปลูกผักอินทรีย์	30	10,000
กลุ่มศูนย์ซ่อมเครื่องจักรกล	127	27,000
รวม	1,857	1,492,500

- ปัญหาที่พบในตำบลก็เป็นปัญหาเดิมๆ และยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้คือ เรื่องต้นทุนการผลิตทางการเกษตรสูง ดินเสื่อมสภาพ ผลผลิตตกต่ำ ปัญหาหนี้สินและการหมุนเวียนหนี้กองทุนต่างๆ ในชุมชนที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น (คนในชุมชนบางคนที่ไม่มีเครดิตและไม่สามารถกู้เงินกองทุนในหมู่บ้านได้ก็จะไปกู้เงินนอกระบบจากนายทุนภายนอก)

- หลังจากที่ได้ข้อมูลปัญหาในระดับตำบลแล้วได้มีการคัดเลือกตัวแทนชุมชนเพื่อที่จะไปศึกษาดูงานในชุมชนอื่นๆ ที่เป็นต้นแบบในการแก้ปัญหาในด้านต่างๆ เมื่อกลับมาในชุมชนแต่ละชุมชนก็จะจัดเวทีระดมความคิดเห็นและกำหนดแนวทางและแผนงานในการแก้ปัญหาร่วมกันตามที่ชุมชนต้องการ

- จากนั้นก็จะนำมาแลกเปลี่ยนเพิ่มเติมกันในระดับตำบล หากเกิดปัญหาก็มจะร่วมกันคิดแก้ไข เช่น หากข้อมูลในเรื่องนั้นๆ ไม่พอก็จะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมแล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ในระดับตำบลร่วมกัน

- การทำงานในตำบลทุกไธสงจะมีการทำงานในลักษณะเช่นนี้หลายรอบ ใช้เวลาหลายเดือนจึงเป็นแผนงานรูปเล่มตำบลออกมาเพื่อนำไปสู่การผลักดันแผนงานสู่การปฏิบัติ เช่น แผนที่ชุมชนสามารถดำเนินการได้เองแกนนำในชุมชนจะเป็นคนกระตุ้นและผลักดันไปสู่การทำกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา เช่น การรื้อฟื้นและขยายผลกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องทุนสำรองของชุมชน การจัดทำกลุ่มเกษตรอินทรีย์ชีวภาพเพื่อแก้ปัญหาดินเสื่อมสภาพ ต้นทุนการเกษตรมีราคาแพง เป็นต้น ในส่วนแผนที่ชุมชนไม่สามารถดำเนินการเองได้จะบูรณาการแผนเข้าสู่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน

1. การค้นหาแกนนำ หมู่บ้านละประมาณ 5 คน
2. สร้างความเข้าใจ ผูกอบรมวิथाกรกระบวนการ
3. การจัดเก็บข้อมูลชุมชน
4. การรวบรวม / วิเคราะห์ข้อมูลชุมชน ปัญหาของชุมชน
5. การวิเคราะห์ / สังเคราะห์ข้อมูล ปัญหาของตำบล
6. ยกร่างแผนตำบล
7. ประชาพิจารณ์แผนเพิ่มเติม
8. จัดลำดับความสำคัญของปัญหา ยกร่างเป็นแผนพัฒนาระดับตำบล
9. บูรณาการแผนกับองค์กรส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ยกระดับสู่ต้นแบบแผนชุมชน ตำบลพุทไธสงได้จัดกระบวนการในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน และมีกระบวนการผลักดันแผนไปสู่การแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่องและเกิดรูปธรรมความสำเร็จ สามารถเป็นศูนย์เรียนรู้ดูงานได้ ผลจากกระบวนการดังกล่าวสามารถส่งผลให้กับตำบลใกล้เคียงได้ เข้ามาเรียนรู้ และกลับไปดำเนินการตามอีกสองตำบล คือ ตำบลหายโศกและตำบลมะเฟืองในช่วงแรก ในปัจจุบันนี้แกนนำตำบลพุทไธสงและแกนนำตำบลอื่นๆ ได้ใช้เงื่อนไขของศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจนภาคประชาชน ขยายผลการจัดทำแผนแม่บทชุมชนในอำเภอพุทไธสงได้ครบทั้ง 7 ตำบล โดยใช้กระบวนการวิथाกรชุมชนในลักษณะที่สอนน้องขึ้น โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจาก ท่านนายอำเภอ หน่วยงานและภาคีพัฒนาในอำเภอพุทไธสง เพื่อที่จะได้นำเอาข้อมูลและแผนงานของทุกตำบลมาจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับอำเภอ

การบริหารการจัดการกลไก และงบประมาณ

กระบวนการในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนส่งผลให้เกิดกลไกการเรียนรู้ขึ้นในหลายระดับดังต่อไปนี้

- **กลไกในระดับกลุ่ม** หลังจากที่เกิดการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่กระบวนการแก้ปัญหาให้กับตนเองในชุมชน แกนนำจะดำเนินการในการจัดตั้งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาของสมาชิกที่หลากหลายในแต่ละชุมชน ตามความถนัด ตามความสนใจและตามความสำคัญเร่งด่วนของปัญหา และสมาชิกก็จะมีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันตามความถนัด เช่น เป็นกรรมการในชุดต่างๆ เป็นฝ่ายปฏิบัติการต่างๆ เป็นต้น

- **กลไกในระดับชุมชน** ในช่วงแรกกรรมการในระดับชุมชนเกิดจากการคัดสรรจากแกนนำในระดับตำบลมาประมาณชุมชนละ 5 คน โดยมาจากแกนนำกลุ่มกิจกรรมที่มีความเข้มแข็ง เป็นคนดี มีโอกาส ได้รับการยอมรับจากชุมชน ผู้นำทางการ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ฯลฯ เพื่อมาสร้างความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนและเป็นแกนหลักในการผลักดันให้เกิดการทำงานตามขั้นตอนต่างๆ ในชุมชน และทำหน้าที่ในการประสานงานและรายงานความคืบหน้ารวมถึงปัญหาอุปสรรค

ที่อาจจะเกิดขึ้นระหว่างการทำงานแก่กรรมการในระดับตำบล จากนั้นจะมีการสรรหากันในชุมชนเข้ามาเป็นกรรมการเพิ่มมากขึ้นเพื่อเป็นแรงสนับสนุนการทำงาน มีการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ การแบ่งงานกันทำตามความถนัดโดยในแต่ละชุมชนจะมีกรรมการประมาณ 10 - 15 คน

- **กลไกในระดับตำบล** กรรมการในระดับตำบลจะคัดเลือกสรรขึ้นมาจากตัวแทนชุมชนละประมาณ 5 คน เพื่อทำหน้าที่หลักในการสร้างความเข้าใจกระบวนการการจัดทำแผนชุมชน เป็นวิทยากรกระบวนการเพื่อกระตุ้นให้เกิดการทำงานตามแผนงานและให้การหนุนเสริมการทำงานตามกระบวนการในระดับชุมชน เช่น เวทีสร้างความเข้าใจระดับชุมชน การจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลระดับชุมชน การจัดทำแผนงานและการริเริ่มกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาให้กับชุมชน

โดยทั่วไปในระดับตำบลจะมีกรรมการที่มีใจอาสา เอาจริงเอาจังกับงานเป็นแกนหลักอย่างต่อเนื่องในระดับตำบลประมาณ 15-20 คน นอกจากเป็นแกนนำในการผลักดันการทำกิจกรรมตามกระบวนการแผนแล้ว แกนนำในระดับตำบลยังมีหน้าที่หลักในการประสานงาน การสร้างความเข้าใจ การประสานแผนงาน และการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรส่วนท้องถิ่นและภาคีพัฒนาในระดับต่างๆ ด้วย

- **กลไกในระดับอำเภอ** กลไกระดับอำเภอเป็นการผสมส่วนกันระหว่างแกนนำแผนชุมชนต้นแบบ/นำร่องและตำบลขยายร่วมกับภาคีการพัฒนาระดับอำเภอ เพื่อเป็นกลไกสนับสนุนการทำงานตามกระบวนการจัดทำแผนระดับอำเภอ โดยมีท่านนายอำเภอเป็นประธานที่ปรึกษา เมื่อจัดทำแผนชุมชนในระดับตำบลเสร็จเรียบร้อยแล้ว แกนนำเหล่านี้จะเป็นแกนกลางในการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์ระดับอำเภอ

ผลที่เกิดขึ้นเชิงรูปธรรม

กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในตำบลพุทไธสงได้ส่งผลให้เกิดกิจกรรมทั้งระบบกลุ่มและ กิจกรรมเครือข่ายระดับตำบล ที่นำไปสู่การลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ตลอดจนการแก้ปัญหาหนี้สินอย่างเป็น รูปธรรมหลายกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. **กลุ่มสัจจะออมทรัพย์** การรื้อฟื้นและพัฒนาต่อยอดกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เป็นกิจกรรมแรกๆ ที่ได้รับความสนใจจากคนในชุมชน เนื่องจากในชุมชนได้มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 ทุกหมู่บ้านในตำบลพุทไธสง แต่การดำเนินงานก็ไม่ต่อเนื่อง บางกลุ่มต้องล้มเลิกกิจกรรมไป เมื่อเกิดกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชนทำให้คนในชุมชนได้มองเห็นสาเหตุของปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาให้กับตนเอง จึงได้มีการรื้อฟื้นและพัฒนาต่อยอดกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นเพื่อเป็นการสร้างทุนให้กับตนเอง ในปี พ.ศ. 2542 กลุ่มมีความชัดเจนและมีความเข้มแข็งมากขึ้นเป็นลำดับ

ในปัจจุบันกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย เช่น 1) กิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ระดับ ชุมชนที่มีขึ้นในทุกชุมชน 2) กิจกรรมการออมทรัพย์ในกลุ่มกิจกรรมแต่ละกลุ่ม 3) กลุ่มออมทรัพย์ของ ผู้นำชุมชน 4) กลุ่มออมทรัพย์ระดับตำบล เป็นการนำเงินออมของกลุ่มออมทรัพย์ระดับชุมชนมาออม ร่วมกันเป็นเครือข่ายทุกหมู่บ้านๆ ละ 100 บาท ทุกเดือน ปัจจุบัน (มีเงินทุนหมุนเวียนประมาณ 2,500,000 บาท) สมาชิก 1,919 ราย ในระดับหมู่บ้านกลุ่มออมทรัพย์สามารถจัดสรรผลกำไรมาแบ่งปันกันและจัด สวัสดิการให้แก่สมาชิกได้แล้ว

2. **กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ** การวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนพบว่าปัญหาของเกษตรกรที่สำคัญปัญหาหนึ่ง

คือ ปัญหาต้นทุนในการผลิตมีราคาสูง เนื่องจากเกษตรกรไม่สามารถผลิตปัจจัยการผลิตเพื่อใช้เองได้ และเกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมที่รุนแรงขึ้นจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวคนตำบลพุทไธสงจึงกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาให้ตนเอง คือ การรวมกลุ่มผลิตปุ๋ยและน้ำหมักชีวภาพขึ้นใช้เองเพื่อลดต้นทุนการผลิตจากการซื้อปุ๋ยเคมี เพื่อให้เกษตรกรลดค่าใช้จ่าย ได้ผลผลิตที่ปลอดสารพิษ ขายผลผลิตได้ราคาที่สูงขึ้นและสามารถปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์เหมือนในอดีต

แกนนำจึงได้ค้นหาแหล่งเงินทุนมาสนับสนุนการทำกิจกรรม โดยเงินทุนที่ได้มาทำกิจกรรมหลักมาจากเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลพุทไธสงและการระดมเงินทุนโดยการขายหุ้นให้กับสมาชิกในตำบล ในระยะแรกสมาชิกทำการผลิตปุ๋ยตามความสามารถและเงินทุนที่มีอยู่ เมื่อทำมาระยะเวลาหนึ่งตำบลพุทไธสงจึงเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานและได้รับการคัดเลือกให้เป็นตำบลนำร่องในโครงการเพิ่มขีดความสามารถการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นโรงเรือนที่ถาวร เครื่องปั้น เครื่องอัดเม็ดปุ๋ย ผลผลิตที่ได้เกือบทั้งหมดจะใช้และจำหน่ายกันเองในชุมชน ในปีที่ผ่านมา สามารถผลิตปุ๋ยอัดเม็ดได้ 18 ตัน และผลิตปุ๋ยผงได้ 120 ตัน

3. ธนาคารฝักปลอดสารพิษ ชาวชุมชนพุทไธสงแต่เดิมจะมีการปลูกผักไว้กินเองในทุกครัวเรือนโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน หลายปีที่ผ่านมาชุมชนได้ละเลยวิถีปฏิบัติดังกล่าวและได้เปลี่ยนมาเป็นการซื้อจากร้านค้าและรถเร่ที่เข้ามาในหมู่บ้านทดแทน เนื่องจากคิดว่าเป็นรายจ่ายที่ไม่มาก หาซื้อได้ง่ายและไม่ต้องลำบากเพาะปลูก จากกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชนทำให้เกิดการจัดเก็บข้อมูลและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทำให้ทราบว่า เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในครัวเรือนที่ไม่จำเป็นไม่น้อยเลย “นายวันชัย กุมโรสง” จึงได้หารือกับสมาชิกในการลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิก จึงตั้งกลุ่ม “ธนาคารฝักปลอดสารพิษ” มีสมาชิก 26 คน ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ก็สังกัดกลุ่มกิจกรรมอื่นๆ ควบคู่กันไปด้วย

ที่ดินที่กลุ่มใช้ในการปลูกผักได้รับการสนับสนุนจาก อบต. ให้ใช้ที่ดินสาธารณะเนื้อที่ 15 ไร่ โดยจัดสรรให้กับสมาชิกคนละ 2 งาน สมาชิกกลุ่มได้คิดวิธีเอาชนะความแห้งแล้งโดยประยุกต์เอาระบบรดน้ำต้นหม่อนของศูนย์มีชัยมาใช้เพื่อให้สามารถปลูกผักได้ตลอดทั้งปี กลุ่มกำหนดว่าสมาชิกทุกคนต้องช่วยกันเสียด่านไฟฟ้าเท่ากันทุกคน ห้ามเปิดน้ำทิ้ง หากจะทำการรดน้ำสมาชิกจะต้องถือสายยางรดน้ำ ซึ่งสมาชิกจะรดน้ำผักทั้งวันก็ได้ ในช่วงแรกสมาชิกไม่ได้ทำการจดบันทึกข้อมูลรายรับรายจ่ายเนื่องจากคิดเพียงว่าปลูกผักกินเองเพื่อลดรายจ่ายเท่านั้น

จากการเก็บข้อมูล 2 - 3 เดือนแรกพบว่าสมาชิกมีรายได้จากการขายผักประมาณ 1,500-2,000 บาท แม้จะมียอดขายไม่มากนักแต่สมาชิกถือว่าเป็นการแบ่งปันกันกิน ในแปลงจะมีการปลูกผักหลายชนิดโดยสมาชิกแต่ละคนจะพยายามปลูกผักที่ไม่ซ้ำกันเพื่อให้มีผักขายหลากหลาย ปัจจุบันมีพ่อค้ามารับซื้อถึงที่โดยสมาชิกมียอดขายประมาณเดือนละ 4,000 - 5,000 บาท

กิจกรรมธนาคารผักเป็นกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จสามารถเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกและกลายเป็นอาชีพหลักของสมาชิกในกลุ่มไปแล้ว สมาชิกมีการจัดการระบบตลาดที่ดีขึ้น มีการจัดการระบบออมทรัพย์ในกลุ่มเดือนละ 20 บาท และการออมประจำวันๆ ละ 10 บาท เพื่อเป็นกองทุนให้สมาชิกกู้ยืมโดยไม่มีดอกเบี้ยหรือมีการช่วยเหลือกันในกลุ่ม เช่น สมาชิกบางคนที่อยู่มาก แรงงานน้อย ทำงานช้า ผลผลิตไม่ดี นอกจากนั้นกลุ่มสามารถนำเงินทุนหรือสิ่งที่มีอยู่คืนทุนสู่สังคม เช่น การทอดผ้าป่าทั้งเป็นตัวแทนและผักปลอดสารพิษให้กับคนพิการและผู้ด้อยโอกาสในชุมชน การเปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนเข้ามาเรียนรู้การปลูกผักปลอดสารพิษโดยการปฏิบัติจริง ปัจจุบันกิจกรรมมีความชัดเจนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ดูงานได้

4. กลุ่มทอผ้าไหมและกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมเป็นวิถีที่อยู่คู่กับชุมชนมานาน ในตำบลพุทไธสงมีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมแทบทุกครัวเรือน แต่ที่ผ่านมาเป็นการทำกิจกรรมแบบปัจเจกไม่ได้มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรม ในปี พ.ศ. 2543 เกานำจึงได้มีการรวม

กลุ่มเพื่อยกระดับจากการทำกิจกรรมแบบการทอดผ้าในครัวเรือนเป็นกลุ่มกิจกรรมที่มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น คือ “กลุ่มทอดผ้าไหมมัดหมี่” มีกิจกรรมการพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าไหม การอบรมการทอดผ้า การออกแบบลวดลาย การออกแบบและการตัดเย็บ

ในปี พ.ศ. 2546 ได้เกิดกลุ่มกิจกรรมที่มีความต่อเนื่องกันอีกคือ “กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม” เป็นกิจกรรมที่ทำให้การผลิตในชุมชนมีความสมบูรณ์ครบวงจรมากขึ้น โดยการทำกิจกรรมปลูกหม่อนและเลี้ยงไหมในแปลงรวม ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอพุทไธสงและองค์การบริหารส่วนตำบล จนปัจจุบันชาวบ้านยึดเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้ครอบครัวเฉลี่ยประมาณ 3,000-4,000 บาท/เดือน

5. **กลุ่มศูนย์ซ่อมเครื่องจักรกลชุมชน** จากการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการครอบครองและการใช้ยานพาหนะและเครื่องจักรกลทางการเกษตร พบว่า ชุมชนต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาให้กับบุคคลภายนอกในปีหนึ่งๆ จำนวนมาก ทำให้แกนนำแผนชุมชนมีข้อสรุปร่วมกันว่าจะต้องจัดให้มีช่างและศูนย์ซ่อมเครื่องจักรกลของชุมชน เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลาและการประกันคุณภาพในการซ่อม จึงได้มีการจัดตั้ง “ศูนย์ซ่อมเครื่องจักรกล” โดยการระดมทุนจากสมาชิก 124 ราย ได้เงินทุน 25,900 บาท จากนั้นได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์อีก 200,000 บาท

กลุ่มดำเนินงานโดยการคัดเลือกช่างในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงานและดูแลเครื่องมืออุปกรณ์รวมถึงอาคารสถานที่ กรรมการจะทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก การตรวจสอบเพื่อประโยชน์ของสมาชิก ในปี พ.ศ. 2548 มีผลกำไรจากการดำเนินงาน 250,000 บาท และได้รับรางวัลชนะเลิศระดับจังหวัด ของกรมส่งเสริมสหกรณ์

6. **กลุ่มโรงสีชุมชนตำบลพุทไธสง** ข้าวเป็นผลผลิตหลักของเกษตรกรตำบลพุทไธสงที่ต้องขายผ่านพ่อค้าคนกลางทำให้เกษตรกรไม่ได้ราคาที่เป็นธรรมเป็นประจำทุกปี แกนนำแผนชุมชนจึงได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาทางแก้ปัญหาร่วมกันให้กับเกษตรกรในชุมชน โดยการเชื่อมแผนของตำบลพุทไธสงเข้ากับหน่วยงานภาครัฐและได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมการปกครอง ภายใต้โครงการกระตุ้นเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2545 จำนวน 1,500,000 บาท และเกษตรกรที่เป็นสมาชิก 329 คน ได้ระดมทุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเพิ่ม 1,650 หุ้นๆ ละ 100 บาท เป็นเงิน 165,000 บาท ในปี พ.ศ. 2546 กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้สนับสนุนทุนหมุนเวียนผ่านศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเพิ่ม จำนวน 1 ล้านบาท โดยดำเนินการก่อสร้างลานตากข้าว 5 แส่นบาท ฉางเก็บข้าวหนึ่งหลัง 3 แส่นบาท

กิจกรรมหลักของกลุ่มคือ รับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิก แปรรูปข้าวออกจำหน่าย ปัจจุบันกิจกรรมยังไม่สามารถแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรได้มากนัก แต่ก็เป็นที่ชุมชนพยายามร่วมกันคิดร่วมกันทำเพื่อแก้ปัญหาให้กับตนเอง และสามารถทำให้เกิดตลาดรับซื้อผลผลิตของชุมชนในราคา

ที่เป็นธรรมโดยอยู่บนพื้นฐานของความช่วยเหลือเกื้อกูลของคนในชุมชน ช่วยลดการเอาเปรียบของพ่อค้าคนกลาง เกิดเงินทุนหมุนเวียนอยู่ในชุมชน ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นก็จะปันผลคืนกำไรให้กับสมาชิก โดยมิได้มุ่งหวังกำไรสูงสุดอย่างที่พ่อค้าคนกลางปฏิบัติ

นอกจากกิจกรรมที่ได้กล่าวถึงดังกล่าวแล้ว ยังมีกิจกรรมพัฒนาที่ชุมชนได้ริเริ่มสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อแก้ปัญหาให้ชุมชนในอีกหลากหลายกิจกรรม เช่น กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน กลุ่มเลี้ยงสุกร กลุ่มธนาคารโค - กระบือ กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน เป็นต้น

บทสรุป

จากกระบวนการในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนได้กระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดจิตสำนึก เกิดความตระหนัก ตื่นตัวที่จะลุกขึ้นมาแก้ปัญหาให้กับตนเอง สร้างกิจกรรมลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ อยู่อย่างพอเพียง ซึ่งเป็นบทฝึกหัดที่สำคัญให้แก่องค์กรชุมชนและดอกขี้เถ้าที่สวางการพัฒนาที่ถูกต้องในการพัฒนาที่ชุมชนเป็นแกนหลักในการพัฒนาและแก้ปัญหาให้กับตนเอง

ส่วนประชาสัมพันธ์
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
2044/28-33 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10320
โทร. 0-2718-0914
โทรสาร 0-2718-0937
E-mail: codi@codi.or.th
Homepage www.codi.or.th